

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๖

พระโปฐิละผู้มีอุปนิสัย

(มีปัญหาทางอินเทอร์เน็ต) เอ้า เริ่มเลยก็ได้ปัญหาอินเทอร์เน็ตเป็นยังไง ปัญหาอินเทอร์เน็ตเริ่มมาละปัญหา ปัญหาเริ่มมีขึ้นมา แต่ก่อนเราได้พูดว่าการเทศนาช่วยโลก คราวนี้กว้างขวางมากมาย แต่มาขาดอยู่ที่เรื่องการถามการตอบปัญหาบกพร่องมาก อันนี้เราว่านั่น ถ้ามีการถามการตอบก็ออก ๆ ๆ เป็นคติ พิเศษ ๆ นะ การตอบปัญหา มันสะดุด ๆ เป็นจุด ๆ การเทศน์มันไปเรียบ ๆ ธรรมดา แต่การตอบปัญหามันสะดุด ระลึกไว้ไม่ลืม แต่การช่วยชาติคราวนี้ทางปัญหารู้สึกบกพร่องอยู่มากเราว่านั่น นี่เริ่มแล้วเริ่มถามมาทางอินเทอร์เน็ตทางอะไร เริ่มออกแล้ว

อยากให้ให้มีผู้ถามปัญหาทุกชั้นของภูมิจิตภูมิธรรมจากการปฏิบัติ คือการปฏิบัติธรรม นี้ความรู้ ความเห็น ความเป็น ความสงสัยมันจะแทรกกันมา ๆ มีไม่หยุดไม่ถอย เวลาถามก็ออกจากความเป็นของเจ้าของเอง ได้รู้ได้เห็นยังไง ชัดซึ้งสงสัยตรงไหน แล้วมีการโต้ตอบ ทางภายในระหว่างกิเลสกับธรรมอย่างใดบ้าง อะไรเหล่านี้จะออกอยู่เรื่อย ๆ ผู้ปฏิบัติธรรม นะ นี่ละที่ว่าเจียบเลย ธรรมะประเภทนี้ถูกจอกถูกแหนปกปิดหมด ได้แก่กิเลสปกปิด ธรรมทั้งหลายขึ้นไม่ได้ ออกไม่ได้ แม่น้ำเต็มสระเต็มบึงแต่ถูกจอกถูกแหนปกคลุมไว้หมด ใครมองลงไปก็เห็นตั้งแต่จอกแต่แหน น้ำไม่เห็น ก็เข้าใจกันทั้งนั้นแหละว่าน้ำไม่มีในสระ

แต่จะเข้าใจไปว่ามีแต่จอกแต่แหนโดยถ่ายเดียว โลกนี้เลยกลายเป็นโลกกิเลส ตัณหา แต่งตัวส่งเสริมตัวเองขึ้นให้สดสวยงดงามครอบธรรม ๆ ๆ ตลอดมาและตลอดไป ถ้าไม่มีผู้ที่ไปรื้อจอกรื้อแหนออกมาปฏิบัติ ความหมาย จอกแหนคือกิเลส รื้อจอกรื้อแหนก็คือแก้ไขถอดถอนกิเลสออกโดยลำดับ แล้วก็จะมองเห็นน้ำในสระ ได้แก่ธรรมภายในใจ จะเริ่มปรากฏขึ้น ๆ ทีนี้เมื่อเริ่มปรากฏขึ้นแล้วก็ฝังใจ เช่น อย่างเขาเปิดจอกเปิดแหนออกตักน้ำอาบ ตี๋ม ใช้สอย เวลาหยุดแล้วจอกแหนจะปกคลุมน้ำตามเดิม มองไม่เห็นก็ตาม แต่ความเชื่อฝังลึกลงน้ำในสระนี้มี เป็นแต่เพียงจอกแหนปกคลุมไว้เท่านั้น เมื่อเขาต้องการเมื่อไรเขาก็มาเปิดจอกเปิดแหนตักน้ำอาบ ตี๋ม ใช้สอย นี่เป็นอย่างงั้น

เปิดออก ๆ น้ำก็กระจ่างออก ๆ สุดท้ายเปิดจอกแหนออกหมดจ้ำหมดเลยในนั้น มีแต่ธรรมทั้งนั้นในหัวใจ มีแต่น้ำทั้งนั้นในสระในบึง กิเลสตัวเป็นภัยหมดไป นี่ละเวลานี้กำลัง แล้วตลอดมาก็เป็นอย่างนั้น กิเลสเหมือนกับจอกกับแหนปกคลุมหุ้มห่อน้ำในสระใน

บึงที่ใสสะอาดไว้โดยมิดชิด พระพุทธเจ้ามาตรัสรู้ก็เปิดออก ๆ บ้าง พอพระพุทธเจ้า นิพพานไป ศาสนาหมดไป จอกแหนปกคลุมเข้า คำว่าจอกแหนปกคลุมเข้า ก็คือเรื่องราว ต่าง ๆ ที่เป็นพื้นเป็นไฟของกิเลสเผาหัวใจสัตว์โลกนั่นเอง จะเป็นอะไรไป

ที่นี้ผู้ปฏิบัติจะเป็นไปในจิตตัวเอง ปัญหาต่างๆ ระหว่างกิเลสกับธรรมโต้ตอบ คัดค้านต้านทาน หรือรบกันจะเป็นขึ้นภายในใจๆ ของผู้ปฏิบัติ แล้วที่นี้ถ้าต่างคนต่าง ปฏิบัติ ต่างคนก็ต่างเป็นต่างมี แล้วผู้ที่รู้ขึ้นไปเรื่อย ๆ แล้ว ทางนี้สงสัยอะไรก็เปิดจอก เปิดแหนออกให้ทันที ๆ นั้นเป็นอย่างนั้น เราถึงได้พูดว่าการเทศนาว่าการช่วยโลกคราวนี้ก็ รู้สึกว่ามากมายกว้างขวาง และเป็นเวลานานตั้ง ๕ ปีและ ๖ ปีเข้ามานี้แล้ว แต่บกพร่อง ทางการถามปัญหาไม่ค่อยมี จึงได้ฟังแต่อรรถธรรมการเทศนาว่าการโดยถ่ายเดียว ถ้ามี การถามการตอบปัญหาธรรมะแง่แปลก ๆ นี้จะเป็นเครื่องสะดุดใจ ๆ ออกเรื่อย ๆ เปิดใจ ให้มีกำลังขึ้นเรื่อยทุกอย่าง คือถามมายังไงคำตอบจะไปตามกัน สวนกันไป ๆ ในช่อง เดียวกัน ๆ ให้ผู้ได้ยินได้ฟังได้เข้าอกเข้าใจในช่อง ปัญหาของกิเลสปิด ปัญหาของ ธรรมเปิด นี้มันสวนกัน ๆ

นี่เริ่มถามก็เริ่มตอบ คือการถามเราไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ แล้วแต่ความรู้สึกเป็น ยังไงก็ถามมา แล้วการตอบผู้ตอบสมควรจะตอบหนักเบาเล็กน้อย หรือไม่ตอบ หรือตอบ มากก็ขึ้นอยู่กับปัญหา ก็มีเท่านั้น ถ้าไม่สมควรตอบคือไม่ค่อยเป็นประโยชน์ก็ไม่ตอบเสีย นอกจากไม่เป็นประโยชน์แล้วยังเป็นปัญหากระทบกระเทือนด้วยก็ไม่ควรตอบ มันจะรู้เอง พุดง่าย ๆ เรื่องเหล่านี้ รู้ ๆ ๆ เอง ถ้าอันไหนที่จะเป็นคุณล้วน ๆ แล้วออก ๆ และเป็นคุณ อย่างเลิศเลอผิงเลยเชียว นั้นเป็นอย่างนั้นนะ เอ้าที่นี้ถามมาซิ หรือจะเอาท้ายพุดธรรมะก็ได้ ธรรมดาก็เป็นอย่างนั้น ท้ายพุดธรรมะ

เราอยากเห็นพี่น้องชาวพุทธเราหันหน้าเข้ามาสู่การปฏิบัติธรรม เฉพาะอย่างยิ่งดู ใจตัวเองด้วยจิตตภาวนา เพราะใจนี้เป็นมหาเหตุ ในโลกอันนี้ไม่มีอะไรสร้างเหตุ มหา เหตุและกองทุกข์ มหันตทุกข์ขึ้นนอกจากใจอย่างเดียว สุขบรมสุขก็นอกจากใจอย่างเดียว ธรรมเป็นเครื่องเปิดออก กิเลสเป็นเครื่องปิด มีเท่านั้นอยู่ในหัวใจ ปิดมาตลอด ถ้าไม่มี ธรรมปิดมาตลอด เมื่อมีธรรมแล้วก็ค่อยเปิด ๆ พอรู้ดี รู้ชั่ว รู้ผิด รู้ถูก ก็รู้จักวิธีแก้ไข แล้ว ตัวเองก็ค่อยเบาลง ๆ ในความทุกข์ทั้งหลาย ทุกอย่างจะค่อยเปิดออกในผลบวก ๆ ธรรมมี แต่บวกล้วน ๆ กิเลสมีแต่ลบ มันเป็นของคู่กันอย่างนั้น เป็นข้าศึกกันระหว่างกิเลสกับธรรม ต้องเป็นข้าศึกกันตลอดมา

ถือหัวใจเราเป็นเวทีต่อกันตรงนั้นละเข้าใจไหม ถ้าวินโหนกเสสมันได้ที มันพุดมาก ๆ ธรรมนอนหงาย วันนั้นนอนไม่หลับคนนั้นคิดมาก วุ่นมาก ยุ่งมาก อะไร ๆ ข้างนอกไม่มีความหมายนะ อยู่ในหัวใจทั้งหมด มันประมวลเรื่องราวมันที่หัวใจ สมบัติเงินทองข้าวของสิ่งต่าง ๆ จะไม่มีความหมาย เรื่องราวมันจะดึงมาไว้ที่นี้หมด เผาที่นี้ ๆ เพราะฉะนั้นจึงต้องมีธรรมเบิกกัน ปิดกัน ๆ ๆ แก้กัน พอแก้กันแล้วทุกสิ่งทุกอย่างเหล่านั้นก็เป็นประโยชน์หมด นั่น ตัวสร้างทุกข์ก็อยู่ที่นี้ ตัวสร้างความสุขเปิดความทุกข์ออกก็อยู่ที่นี้ มันก็เปิดออก ๆ นั่นเป็นอย่างงั้น

คำว่าใจสงบก็คือสงบจากเรื่องของกิเลสที่รบกวนนั้นแหละ จะสงบจากอะไร คือกิเลสสร้างเรื่องในหัวใจตลอดเวลา มันไม่ได้อยู่ธรรมดาณะ เฉพาะสังขารชั้นกับสัญญา ชั้นนี้สำคัญมาก ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ นี้เรียกว่าชั้นห้า รูปเป็นตัวตั้งอันส่วนหยาบ เวทนา สุข ทุกข์ เฉย ๆ เกิดได้ทั้งกายและจิตประสานกันเมื่อกิเลสยังมีอยู่ สัญญาความจำได้หมายรู้ หมายนั้นหมายนี้ นี่ละสำคัญ และสังขารปรุง ปรุงไม่หยุดไม่ถอย ปรุงคิดตลอดเวลา ความคิดนึกนั้นแหละเรียกว่าสังขาร คือความคิดความปรุงเรียกว่าสังขาร

สองอันนี้สำคัญมาก ในวงปฏิบัติอันนี้สำคัญมากกว่าเพื่อน ออกตลอดเวลา แม้ที่สุดกิเลสขาดสะบั้นไปแล้วชั้นทั้งสองนี้ยังมีอยู่ยังเป็นอยู่ อันเหล่านั้นก็เหมือนกับว่าไม่มี ๆ ฟังกี่สักแต่ว่า ๆ แต่จิตนี้มันเอามาคิดมาปรุง สัญญาอารมณ์ที่จำได้มาจากการเห็นการได้ยิน แล้วก็ประมวลมาอยู่ในสัญญากับสังขาร มันนำมาคิดมาปรุงอยู่ขึ้นแล้วก็ เป็นกิเลสตลอดนะ เป็นไฟเผาตัว ถ้าเพลินก็เพลินไปทางกิเลสเพื่อทุกข์ไปเสีย ที่จะเพลินในธรรมนี้เพราะเราไม่ได้สั่งสมธรรม เพลินในธรรมที่จะให้เกิดความสงบร่มเย็นมีน้อย ๆ ในเบื้องต้น นั่น

ครั้งต่อไปความสงบอันนี้ก็เบิกกว้างออก ๆ กิเลสก็ค่อยอ่อนตัวลง ทางนี้ก็ก้าวเดินสังขารก็กลายเป็นเครื่องมือของธรรมไป เพราะธรรมกลับมาใช้กลับมาได้ ปรุงเรื่องอรรถเรื่องธรรม ความสำคัญมันหมายก็เป็นไปเรื่องอรรถเรื่องธรรมไปเรื่อย ๆ ค่อยเบิกกว้างไปเรื่อย จำให้ตึนะ นี่เอาออกมาจากเวทีนะนี่นะ ไม่ได้ออกมาจากไหน ถ้าพูดถึงในคัมภีร์ท่านก็ว่าไว้กลาง ๆ แต่ที่จะชอกแซกชิกแซกต้องออกจากภาคปฏิบัติ ท่านยังกล่าวไว้ ๘๐,๐๐๐ พระธรรมชั้น โพธิ์ประมาณเท่านั้นนะ ท่านพูดกลาง ๆ ไปกลาง ๆ แต่ทางภาคปฏิบัตินี้ชอกแซกชิกแซกไปทุกแห่งทุกมุม ไปหมดภาคปฏิบัติ คือมันรู้ขึ้นจากใจ

ท่านพรรณนาเอาไว้ให้พอเหมาะพอดีกับการทรงจำของผู้ปฏิบัติ ถ้ามากมายกว่านั้นก็เหลือเฟือ จะเกิดความท้อถอยไปเสียไม่มีแก่ใจที่จะปฏิบัติ จึงเอาแต่สิ่งจำเป็น ๆ เช่น

อย่างมรรค ๘ นี้เอามาแล้ว นี่จุดใหญ่ อริยสังคีตรวมมาอยู่ที่นี่ กิ่งก้านของเหล่านี้มากขนาดไหน เวลาตีเข้าไปนี่มันออก ต้นไม้ต้นเดียวกิ่งก้านมันเท่าไร นั่นเป็นอย่างนั้น ทางภาคปฏิบัตินี้จึงเป็นสำคัญมาก มีแต่การศึกษาเล่าเรียนมาเฉยๆ ก็ได้แต่ความจดความจำ เราเหมือนท่าน ท่านเหมือนเรา ถ้าไม่มีความสนใจจะปฏิบัติแทรกอยู่ในนั้น แฝงอยู่ในนั้นแล้ว เรียนมามากน้อยไม่เกิดประโยชน์ ดีไม่ดีเป็นเครื่องเสริมกิเลสเข้าอีก ๆ

เราจะเห็นได้ผู้ที่เรียนไม่สนใจปฏิบัติ เรียนมากเท่าไรจนวิฐิฆาณะสูงจรดฟ้า นี่กิเลสขึ้นแล้ว ๆ แล้วยิ่งได้ชั้นนั้นชั้นนี้ยิ่งเสริมขึ้นอีก นี่เรียกว่าดินเหนียวติดหัวเข้าใจว่าตัวมีหงอน พองตัวขึ้น นี่ละกิเลสเป็นอย่างนั้น ถ้าเป็นภาคของปฏิบัติรู้เข้าไปตรงไหน คอยที่จะปฏิบัติ คอยที่จะแก้ไขไปตาม ๆ แล้วหยุดจากการศึกษาแล้วใส่ทางด้านปฏิบัติออกมาแจงก็เปิดออก ๆ ที่นี้เรื่องราวก็จะกระจายไปเรื่องอรรถเรื่องธรรม ทั้งกิเลส จะเห็นทั้งสองอย่าง ๆ บนเวทีคือหัวใจของนักภาวนา ออกเรื่อย ๆ ไม่มีอะไรจะกว้างขวาง ยิ่งกว่าจิตใจซึ่งเป็นมหาเหตุ ทั้งฝ่ายธรรมฝ่ายกิเลสจะอยู่ที่นี้ทั้งหมด

เวลาตีเข้าไปตรงนี้แล้วจะเห็นทั้งสองอย่าง ความสงบจะเริ่มเห็น แต่ก่อนเห็นแต่ความวุ่นวาย พอเราฝึกฝนอบรมจิตของเรามีความสงบเข้าไป ก็เห็นความสงบ แล้วก็เห็นโทษของความวุ่นวาย แน่ แต่ก่อนไม่เห็นนะ พอเห็นความสงบมีคุณค่าขนาดไหน ก็เห็นโทษแห่งความวุ่นวายมีโทษขนาดนั้น ที่นี้ก็เบิกออก ๆ นั่นท่านปฏิบัติ มีปฏิบัติแล้วมีทางที่จะรู้จะเห็น ถ้ามีแต่เรียนเฉย ๆ ไม่ว่าจะท่านว่าเราเหมือนกันหมด ไม่เกิดประโยชน์อะไร ท่านถึงบอกว่าไปฉีละ ไบลานเปล่า เรียนเปล่า ๆ ท่านพูดไว้ทางปริยัติท่านพูดอย่างนี้ ไปฉีละ แปลว่าไบลานเปล่า เท่านั้นแหละ

นี่เวลามาแจงออก ยกตัวอย่างเช่น พ่อแม่ครูอาจารย์มันท่านแจง ไบลานเปล่า ฟังซิ ท่านแจง ไบลานเปล่า เรียนเปล่า ๆ ขึ้นต้นก็ว่าเรียนเปล่า ๆ รู้เปล่า ๆ จากนั้นก็บวชเปล่า ๆ หัวโล้นเปล่า ๆ หัวล้านเปล่า ๆ ตายเปล่า ๆ เรื่อยไปเลย ท่านตีไปเห็นใหม่ ไม่เกิดประโยชน์อะไรจากการเพียงเรียนเท่านั้น ไม่เกิดประโยชน์ นี่ละภาคปฏิบัติเรายกตัวอย่าง อย่างหลวงปู่มั่นท่านเอาออกมาแจง มันก็เป็นอย่างนั้นภาคปฏิบัติ ต้องแจงออกเป็นแง่เป็นแขนงออกเรื่อย ๆ เรื่องพุทธศาสนาของเราถ้าไม่มีภาคปฏิบัติไม่ได้พิสดาร ใครเรียนใครจำก็เอาแต่นั้นนะมาพูด มาคุย มาอวดกัน

ภาคจริงภาคจังที่จะเอาถึงพริกถึงขิง เห็นเหตุเห็นผลจริง ๆ คือภาคปฏิบัติ ไม่ปฏิบัติก็ไม่ได้มา ไม่ได้รู้ ไม่ได้เห็น ไม่ได้เอามาพูดได้ แล้วก็ถอดถอนกิเลสไม่ได้ สอนคนก็สอน เขาก็สงสัยสอนไป ถ้าเขาค้นเข้ามาทำไมท่านถึงเทศน์อย่างนั้นละ อย่างนี้นะ ก็คัมภีร์

ว่าอย่างนั้น นี่หลบไปหาคัมภีร์เสีย นี่ภาคปฏิบัติไม่เป็นนะ ทำไมท่านเทศน์อย่างนั้น เพราะเหตุนั้น นั่นเอาแล้วนะ ทางนั้นถามมาอีก ปืบอีกเอาอีก นั่น ก็มันเต็มอยู่ในนี้หมดแล้ว นั่นเรียกว่าภาคปฏิบัติ มันรู้้อยู่ภายในใจ เป็นแต่เพียงว่าออกแ่งหนึ่ง เมื่อเขาฆ่าแ่งนี้ปืบ แ่งนี้ก็รับกันปืบ แ่งนั้นรับกันปืบเรื่อยไปเลย แก้กิเลสไปโดยลำดับ คือหายสงสัยไปโดยลำดับ เข้าใจใหม่ละ

นั่นละความรู้จริงเห็นจริงกับความจำมั่นต่างกันมากนะ ต่างกันมากจริง ๆ ใครจะว่าเราบ้าก็ตาม แต่ก่อนเราก็ไม่เคยได้พูดอย่างนี้เพราะมันไม่รู้ แต่เวลามันรู้แล้วปิดไม่อยู่นอกจากไม่พูดเฉย ๆ หากไม่กดไม่ดันเท่านั้นเอง รู้เหมือนไม่รู้ ธรรมเป็นอย่างนั้นไม่หนักไม่กดไม่ถ่วงเหมือนกิเลส กิเลสมันทั้งทิวทั้งโหย ทั้งอยากพูดอยากคุย อยากโม้ อยากโอ้อวดเรื่องของกิเลส แต่ธรรมไม่มี มีเหมือนไม่มี แล้วแต่เหตุการณ์ที่จะเข้ามาสัมผัสมากน้อย ควรจะเป็นประโยชน์เพียงไรก็ออกไปตามนั้น ถ้าไม่เป็นประโยชน์ก็ไม่ออก ถ้าเป็นประโยชน์มากก็ออกมาก ๆ ถ้าเป็นประโยชน์เต็มทีออกฝั่งเลยทันที

นี่เรียกธรรมภาคปฏิบัติ อยู่ในหัวใจนะท่านทั้งหลาย เพราะหัวใจเป็นตัวรับกองทุกข์และความสุข ที่เป็นผลของกิเลสและธรรมสร้างขึ้นมา อยู่ที่ใจนี้ทั้งนั้น พอใจเปิดโล่งหมดแล้ว เรื่องราวทั้งหลายของกิเลส กิเลสหมดแล้วเรื่องราวก็หมด แล้วก็มีแต่ธรรมล้วน ๆ อยู่ไหนไม่มีอะไรมาก็ดมามาขวาง

ตะกั๊นนี้เราพูดถึงเรื่องชั้น ๕ มีสังขารชั้น กับสัญญาชั้น นี้สำคัญมากทีเดียว มันเป็นของมันอยู่ตลอดจนกระทั่งวันตาย ที่มันแสดงของมันอยู่เรื่อย ๆ ส่วนรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เหล่านี้เบากว่านี้ อันนี้เป็นตัวปรุงตัวแต่งเรื่องราวตลอดเวลา วิญญาณที่รับทราบก็หมายความว่า ได้เห็นได้ยินเป็นวิญญาณ ๆ ช่วงกาลเวลา ถ้านั่งหลับตาเสียมันก็ไม่เห็น เช่น ท่านนั่งหลับตาภาวนาตากก็ไม่ใช้ แต่สังขารกับสัญญานี้มันออกของมันตลอด หลับตาก็เถอะนะ มันออกของมัน คิดปรุงได้ตลอด จำได้หมายรู้ตลอดเวลา ตัวนี้แสดงอยู่ตลอดเวลา

เวลากิเลสมีอยู่ อันนี้เป็นเครื่องมือของกิเลสเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ ๆ เป็นเครื่องมือเป็นกิเลสแล้วมาทำลายตัวเอง ที่นี้เวลาภาคปฏิบัติจับเข้าไป ๆ เครื่องมือเหล่านี้จะกลายเป็นเครื่องมือของธรรม ทั้งกิเลสทั้งธรรมแย่งกันใช้ กิเลสก็มี ธรรมก็มี ธรรมก็นำมาใช้ทางด้านธรรม กิเลสก็เอาไปใช้ทางด้านกิเลส ระหว่างกิเลสกับธรรมที่เป็นสังขารอันเดียวกัน มันขัดมันแย้งมันตบมันต่อยกันอยู่ ให้เห็นอย่างนั้นซี ที่นี้เวลาทางธรรมมีกำลังมาก สังขารที่จะนำไปใช้เป็นเครื่องมือของธรรมหนักเข้า ๆ สัญญาก็เหมือนกัน อะไรถ้าเป็นเครื่องมือของ

ธรรมหนักเข้าๆ ฟาดจนกิเลสขาดสะบั้นลงไปเลย สังขารมันไม่ยอมดับนะ สัญญาที่ไม่ดับ แต่กลายเป็นเครื่องมือของธรรมไปหมดแล้ว คือกิเลสหมด สังขารนี้ก็เลยเป็นชั้นล้วนๆ เรียกว่าชั้นล้วนๆ ไม่มีกิเลสเข้ามาแฝงทำนจึงเรียกว่าชั้นล้วนๆ

ชั้นของพระอรหันต์เป็นชั้นล้วนๆ มีแต่จิตที่บริสุทธิ์นำชั้นนี้ออกใช้ ท่านไม่ยึด จึงเรียกว่าชั้นของพระอรหันต์ กลายเป็นชั้นล้วนๆ แต่ชั้นของกิเลสเป็นกิเลสล้วนๆ ตัวชั้นไม่เป็นกิเลส แต่พิษของมันคือกิเลสนี้แทรกเข้าไปในนั้น ชั้นเลยกลายเป็นสมุนของกิเลส หรือเป็นกิเลสไปเลย นั่น แยกไปได้ทั้งนั้น นี่ละที่ว่าชั้นเป็นชั้นล้วนๆ เป็นอย่างนี้ทุกอย่าง เหมือนเครื่องมือเราเนี่ย เราเอามาวางไว้ที่มันก็อยู่ จับเอาไปใช้ทางไหนมันก็ไป เครื่องมือ เช่น มีดอย่างนี้เนาะ เราเอาไปตัดอะไรฟันอะไรก็ได้ ฟันแดงโมก็ได้ ไปฟันหัวคนก็ได้ แล้วแต่เจ้าของจับขึ้นไปฟัน เจ้าของคือผู้บงการ เช่นกิเลสกับธรรมบงการออกมา กิเลสบงการมันก็เอาไปฟันหัวคน ถ้าธรรมบงการก็เอาไปฟันฟักแฟงแดงโม ที่นี้ตีกิเลสนั้นออกที่มันไปฟันหัวคนตัดออก ให้มันฟันตั้งแต่ฟักแฟงแดงโม นั่นละท่านว่าชั้นอันนี้ท่านนำมาใช้เพื่อเป็นประโยชน์ทั้งนั้น ไม่มีคำว่าจะเป็นโทษ ที่พระอรหันต์เอาชั้นไปใช้เนี่ย จึงเรียกว่าชั้นล้วนๆ เป็นอย่างนั้น

เวลามันได้รู้ อะไรจะไปกว้างขวางยิ่งกว่าใจรู้ใจเห็น เบิกกว้างไปหมดไม่มีอะไรวางเลย ก็มีกิเลสเท่านั้น ชี้นิ้วเลย ว่ามีกิเลสเท่านั้นที่มาขวางจิต พอกิเลสขาดสะบั้นลงไปแล้ว ไม่มีอะไรขวางจิต โลงเป็นธรรมทั้งแห่งไปเลย ท่านจึงว่า สุนทรีย โลก อเวกขสุสุ ว่างไปหมด ว่างตลอดเวลา ว่างเป็นนิพพานเที่ยงไปเลย เป็นอย่างนั้น เราจึงอยากให้พี่น้องชาวพุทธเราได้อบรมทางด้านจิตใจ แม้จะไม่ใช่ผลขึ้นมาให้เห็นเป็นความแปลกประหลาด การบำเพ็ญจิตใจนี้ก็มีคุณค่ามีอันสงส์มากกว่างานอื่นๆ นะ งานกุศลคืองานบำเพ็ญภาวนานี้มีอันสงส์มากตลอด และยังได้เห็นด้วยแล้วก็ยิ่งเพิ่มอันสงส์สดๆ ร้อนๆ ไปเลยทีเดียว จึงอยากให้พากันอบรมทางด้านจิตใจบ้าง

ศาสนาพุทธเราเด่นอยู่ที่การอบรมจิตใจ เมื่อเวลาอบรมจิตใจซึ่งเป็นเจ้าของให้ดับให้ดีขึ้นโดยลำดับแล้ว จะเคลื่อนไหวไปมาทางใด จิตผู้นี้จะบ่งบอกไม่ค่อยผิดพลาดนะคนเรา ถ้าใจได้รับการอบรม กิริยาท่าทางที่แสดงออกไม่ค่อยผิดพลาด เพราะอยู่ในความรับผิดชอบของสติปัญญาที่ออกมาจากการภาวนาคอยควบคุมดูแลอยู่ ไม่ได้เหมือนอย่างที่ไม่ปล่อยแบบเตลิดเปิดเปิง จะไปไหนก็แล้วแต่ อย่างนี้คือจิตที่กิเลสเอาไปใช้ ชั้นที่กิเลสเอาไปใช้อย่างเดียว ไม่เกิดประโยชน์เลย

พุทธศาสนานี้เลิศเลอสุดยอดแล้ว เราหาที่สงสัยไม่ได้เลย ไม่มีที่สงสัยเลย กราบ พระพุทธเจ้าราบ ๆ เลยเชียว ราบทุกพระองค์เลย เหมือนกันหมดไม่มีอะไรแปลกต่างกัน จ้าลงในหัวใจอย่างเดียวกันหมด ผู้ที่ยังไม่เคยปฏิบัติ เห็นแต่ในตำรับตำรา เราก็ เรียนแต่ก่อนว่า อายุตนะนิพพาน นี่ตัวสำคัญ คัมภีร์ใหญ่เคลื่อนที่ คัมภีร์เคลื่อนที่ แต่มีแต่ ไบลานเปล่าณะเคลื่อนที่ โปฐิละเคลื่อนที่ นี่ละที่ว่า อายุตนะนิพพาน คาดไปคอดมา พอขึ้น จิตอันนี้ผางเท่านั้นอายุตนะนิพพานเป็นเองหมดไม่ต้องถามใคร อยู่กับนั้นหมด พอตรัสรู้ ผางนี้มันจะช้านถึงพระพุทธเจ้าทุกพระองค์เลยนะ ฟังซินะ นี่ละเรียกว่าอายุตนะนิพพาน แปลว่า เครื่องช้าน เครื่องประสาน อายุตนะ แปลว่า เครื่องประสาน ตากับรูปประสานกัน ตา หู จมูก ลิ้น กาย จิต กัปรูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัส ทั้งสองนี้เรียกว่าอายุตนะ ภายนอก อายุตนะภายใน เป็นเครื่องประสานกัน

อายุตนะภายใน คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย นี้ไปประสานกับอายุตนะภายนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัส ก็ทราบเรื่องราวขึ้นมา เมื่อประสานกันปั๊บก็ทราบเรื่องราว ขึ้นมาระหว่างจากการประสานกัน ที่นี้อายุตนะนิพพานก็เหมือนกัน พอผางขึ้นมา นี้ประสานกัน พระพุทธเจ้าทั้งหลายทุกพระองค์กับธรรมชาติที่ผางขึ้นมาวิ้งถึงกัน เข้าใจทันที นั่นละผลที่ระหว่างทั้งสองที่ประสานกัน เข้าใจทันที พระพุทธเจ้าคืออะไร พระพุทธเจ้ามีกี่พระองค์ มากมายขนาดไหน เข้าใจทันที หายสงสัยทันที นี่เรียกว่าอายุตนะ นิพพาน ถ้ายังไม่เคยฟังก็ฟังเสีย นี่หลักธรรมชาติแท้ของอายุตนะนิพพาน ท่านไม่ถามกัน พอผางเข้านี้ช้านถึงกันหมดเลย อายุตนะคือประสานกัน ช้านถึงกัน พวกนี้เข้าใจหรือยัง โปฐิละ

โปฐิละท่านแปลว่าไบลานเปล่า ในคัมภีร์ว่าไบลานเปล่า โปฐิละเธอจงมา โปฐิละเธอ จงไป พระพุทธเจ้าท่านทรงเล็งเห็นอุปนิสัยของพระโปฐิละ เรียนจบพระไตรปิฎกเป็นครู เป็นอาจารย์สอนทางด้านปริยัติ พระไตรปิฎก ที่นี้คงจะลืมตัวแล้วแหละ เวลาไปเฝ้า พระพุทธเจ้าพระองค์ทรงเล็งญาณดูเรียบริ้อยแล้ว มีอุปนิสัยสมบูรณ์ในการที่จะเป็นพระ อรหันต์สมบูรณ์เต็มที่แล้ว เป็นแต่เวลานี้ยังลืมตัว เพราะฉะนั้นท่านถึงเอาอย่างเด็ด ๆ ละซิ

นี่ละปัญหาพระพุทธเจ้าออกอันไหนมีเหตุมีผลพร้อม ที่จะยังประโยชน์ให้แก่ผู้นั้น ได้รู้สึกตัวและเป็นผลขึ้นมา พอมาก็โปฐิละ นั่นขึ้นเลย โปฐิละเธอมาหรือ โปฐิละเอาเธอจง นั่ง โปฐิละเธอจงไป อะไรมีแต่โปฐิละ ๆ แปลว่าไบลานเปล่า เรียนเปล่า ๆ ถ้าว่าสอนลูก ศิษย์ลูกหากี่สอนเปล่า ๆ แต่ไม่สอนตัวเองพูดง่าย ๆ นี่ละในภาคปฏิบัติย้อนหน้าย้อนหลัง พ่อแม่ครูจารย์มันท่านแปลว่าอย่างที่ว่า หัวล้านเปล่า หัวโล้นเปล่า กินเปล่า ๆ นอนเปล่า ๆ

เรื่อย ท่านตีคนเดียว นั้นเห็นไหมภาคปฏิบัติเข้ามา ที่นี้พระโปฐิละท่านก็มีอุปนิสัย พอ พระพุทธเจ้ารับสั่งอย่างนั้นท่านสลดสังเวชนะ เหนอ พระทั้งหลายก็ไม่เห็นท่านว่า

การเรียนมากเรียนน้อยพระทั้งหลายก็เรียน ก็ไม่เห็นได้ยืนว่าพระพุทธเจ้าทรงรับสั่ง อย่างนี้ แต่กับเราทำไมพระองค์จึงรับสั่งอย่างนี้ มีแต่คำหนีเตียนโดยถ่ายเดียว หากคุณค่า อะไรไม่มีเลย พระพุทธเจ้าท่านทำไมท่านจึง... แล้วพระพุทธเจ้าท่านเป็นศาสดาองค์เอก นั้นขึ้นมาแล้วนะ นี่ละอุปนิสัย ไม่ได้ตำหนิพระพุทธเจ้าโดยถ่ายเดียว ศาสดาองค์เอกจะ ตำหนิตชมตรงใดต้องมีเหตุมีผลทุกสิ่งทุกอย่าง นี่ที่ท่านทรงตำหนิอย่างนี้แสดงว่าเรลิมตัว ท่านเตือนเรา มากกว่านั้นเราอาจจะมึนสัยทางมรรค ทางผล อยู่บ้าง สลดสังเวช

พอไปถึงสำนักเท่านั้น พระเณรจำนวนมากน้อยไม่ได้บอกลาใครเลยนะ ไปเตรียม บริหาร บริหารพระแต่ก่อนไม่ได้พะรุงพะรังเหมือนพระทุกวันนี้ พระทุกวันนี้ โถ ดูชิพระวัด ป่าบ้านตาด หลวงตาบัวจะไปไหนขึ้นรถที่ละสามคันสี่คัน มันพะรุงพะรัง บริหารหรือนี่ นี่ เขาเรียกเครื่องสังหาร เข้าใจไหม บริหารแต่ก่อนมีแปดอันเท่านั้นสะพายไปเลย อันนี้ สะพายอะไรต่ออะไร พอจะยกอันนี้รถคันนั้นเป็นยังงั้ รถคันนั้น รถคันนี้มารียัง รถคันนั้น มารียัง ยุ่งไปหมด นี่ละบริหารหลวงตาบัว เวลาจะไปในี่บริหารหลวงตาบัวแห่ล้อมหน้าล้อม หลัง นี่บริหารหลวงตาบัวกับบริหารของพระโปฐิละครั้งพุทธกาลต่างกันยังงั้บ้าง เอ้าว่าให้ เห็นกันซิ มันบริหารอะไร เครื่องสังหาร

ถ้าหากว่าไม่มีธรรมนี้ฉิบหายได้ แต่ถ้ามีธรรมก็เป็นเครื่องใช้ล้วนๆ แน่ก็เป็นอย่าง ัจฉริยะ เหมือนขันธล้วนๆ นั้นแหละ เมื่อมีธรรมแล้วไม่หลง มีอะไรก็ไม่หลง เป็น เครื่องใช้ล้วนๆ นี่เราพูดถึงเรื่องบริหาร ได้แต่บริหารแล้วออกหนึ่กลางคืนเลย ไม่บอกพระ เณรทั้งหมด ตามตำราว่างั้น ท่านเกิดความสลดสังเวชอย่างมากทีเดียว ที่พระพุทธเจ้าทรง ตำหนินี้เราคงจะมีนิสัย ถ้าไม่งั้นพระองค์จะไม่ตำหนิ นี่ท่านมาคิดของท่าน บวกลบกับพระ ทั้งหลายไม่เห็นองค์ใดที่เรียนมากเหมือนกันก็มี แต่ก็ไม่เคยเห็นท่านตำหนิตชมว่างั้ แต่ กับการนี้ทำไมพอไปก็ใส่ผาง ๆ เลย

ท่านจึงเอานี้มาคิด แล้วพระพุทธเจ้าทรงเหตุทรงผลสมบูรณ์แบบสมความเป็น ศาสดา ตำหนิตรงไหนต้องมีเหตุมีผล ชมตรงไหนต้องมีเหตุผล ตอนต้นท่านบอกว่า แสดง ว่าเรลิมตัว อันดับต่อไปเมื่อได้รับการแนะนำตัดกเตือนสั่งสอนแล้วอาจจะรู้ตัว จึงไปถึงวัด แล้วก็เตรียมบริหาร ไปเลยทีเดียวไม่บอก พระในนั้นบอกว่า ๔๐๐-๕๐๐ องค์ ไม่บอกสัก องค์เดียว ไปองค์เดียวบั้งเลยกลางคืน ไปหาสำนักกรรมฐานท่าน แล้วสำนักนั้นเป็นพระ

อรหันต์ทุกองค์เสียด้วยนะ จนกระทั่งถึงสามเณรน้อยเป็นอรหันต์ทั้งหมด พอไปถึงก็ไปมอภกายถวายตัว ท่านมอบจริง ๆ นะ

ท่านเป็นมหาเถระทำตัวเป็นสามเณรน้อยเลย ในตำราบอกชัดเจนมาก จนเราก็เกิดความสะดุดใจ โอ้ ท่านยอมตนท่านปฏิบัติตนท่านปฏิบัติถึงขนาดนี้เชียวหนา ลดศักดิ์ศรีดีงามทุกอย่างในตัวเองลงหมด จนกลายเป็นสามเณรน้อยขึ้นมา เข้าไปหาพระเถระ ก็ขอไปมอภกายถวายตัวต่อท่าน ท่านบอก โอ้ย ท่านเรียนจนกระทั่งจบพระไตรปิฎก ถ้าพูดภาษาเราก็คือเรียกว่าพระไตรปิฎกเคลื่อนที่ ผมไม่รู้เรื่องอะไรแหละอยู่แต่ในป่าในเขา วังนั้น ท่านหลบฉากไปเสีย ท่านจะทดลองดู ภาษาโลกก็เรียกว่าท่านไม่สอน แต่ในภาษาธรรมท่านทดลองดู คนนี้ที่มาหาเรามีความมุ่งหมายยังไง ก็ท่านเป็นขนาดพระอรหันต์ท่านโง่เมื่อไร

ทางนี้ก็ถวายตัวตลอด มอภกายถวายตัวทุกอย่าง ถ้าฉัน เอา องค์นั้นลองดูซิเป็นยังไง ท่านยังไม่รับนะท่านจะดัดสันดานอีก ดัดสันดานคนที่ว่าเรียนมาก ๆ เป็นโปฏิฐะนี่ องค์นั้นก็ โอ้ย ผม ว่าอย่างนั้นก็แก้ไปอีก ๆ จนกระทั่งถึงสุดท้ายแก้แบบเดียวกัน ไม่มีองค์ใดรับเป็นอาจารย์สอนพระโปฏิฐะนี้เลย จนกระทั่งถึงสามเณรองค์สุดท้าย และสามเณรนั้นเป็นพระอรหันต์ด้วยนี่ พอไปถึง โอ้ย ตายผมก็เป็นเหมือนเด็กคนหนึ่ง ท่านอาจารย์ก็เป็นครูบาอาจารย์ใหญ่โตลือชาปรากฏมาทั่วโลกดินแดน จะให้ผมสอนได้ยังไง ทางนี้ก็ปืบเลยอาจารย์ใหญ่ อาจารย์หัวหน้า เอ้า ลองดูซิเณร บางทีนิสัยวาสนามันเกี่ยวโยงกัน มันจะเป็นประโยชน์ก็ได้ พิจารณาลองดูซิ

ทางนั้นก็มอภกายถวายตัว แล้วพระเถระนี้มอภตัวเป็นเณร เณรเลยกลายเป็นเถระขึ้นมา ในกิริยาที่แสดงในตำราบอกชัดเจนมาก จนเราไม่ลืมนะ สะดุดใจ โห ท่านลดทูลิฆมานะท่านลดขนาดนี้เชียวหนา ลงขนาดเป็นอาจารย์แล้วมาทำตัวเป็นสามเณรน้อย แล้วยกสามเณรนี้ขึ้นเป็นอาจารย์เลย เณรก็รับ แล้วเณรรับจะว่าเณรทะนงหรือ อาจารย์เดือนมาแล้วเณรก็เข้าใจแล้ว นั่น รับเป็นอาจารย์เข้าใจไหม ที่นี้ก็ฝึกกรรมแบบต่าง ๆ นะ ฝึกแบบที่เขาไม่ฝึกกันนั่นแหละ อยู่ดี ๆ อาจารย์ ทางนี้ครับ คอยรอรับอยู่เหมือนเณรน้อยนะ เณรน้อยเหมือนเป็นอาจารย์ใหญ่อย่างเงี้ยเข้าใจไหม ผมต้องการอย่างนั้นนะอาจารย์ ต้องการอะไร เตรียมพร้อมเลย อย่างนั้นนะ

นี่ลองอย่างนั้น ลงเพื่ออรรถเพื่อธรรม ผมต้องการสิ่งนั้นอยู่ในกอไผ่ ก็ของอยู่ในกอไผ่ บอกให้ครองจีวรเสียก่อนแล้วค่อยเข้าไป ทางนี้ก็ปืบปืบเลยไม่มีคัดค้านอะไรเลย คัดค้านไม่มี ครองจีวรปืบปืบไป พอจะเอาเข้าจริง โอ้ย ผมไม่เอาแล้ว ทดลอง ลงจริง ๆ ความหมายว่าเงี้ยนะ ท่านไม่ได้เอาของในกอไผ่ ท่านเอาหัวใจของพระองค์นั้น ทดลอง

ทุกอย่าง จะถึงจริง ๆ แล้วเอาละผมไม่เอาแล้วกลับคืนมา ทดลอง แสดงว่าท่านลงจริง ๆ จากนั้นลงน้ำก็เหมือนกันอีกแหละทุกแบบ ครองผ้าไปพอจิวระจะเปียก ผมไม่เอาแล้ว ทดลองหลายแบบหลายฉบับที่โลกเขาไม่ทดลอง นี่ตำรา มี

นำพิจารณา นะ แล้วลงทุกอย่างด้วยนะ อาจารย์องค์นี้ถวายเป็นสามเณรนี้เป็นสามเณรจริง ๆ เณรก็เป็นเถระตั้งหน้าตั้งตาสอนจริง ๆ จนกระทั่งเห็นว่าท่านลงทุกอย่างแล้วเป็นที่ควรแนะนำสั่งสอนได้แล้วท่านจึงสอน คำสอนของท่านก็ไม่มาก แต่เราไม่ยกมากมาละนะ พอท่านสอนแล้วจิตของท่านเข้าสู่ความสงบเป็นอุpekขามมัธยัสถ์ สมควรแก่มรรคแก่ผล จะเข้าด้ายเข้าเข็มแล้วที่นี้แทนที่จะให้เข้าด้ายเข้าเข็มด้วยความสามารถของเณรเองนี่ไม่ นะ พาอาจารย์ใหญ่ที่มาถวายเป็นสามเณรน้อยนี้ไปเฝ้าพระพุทธเจ้า

ถึงขั้นที่จะล้างกิเลสทั้งหลายให้เสร็จสิ้นไปจากหัวใจโดยสิ้นเชิงแล้ว เณรนี่ไม่ทำเอง เณรจะสอนให้เสร็จในวันนั้นให้เป็นพระอรหันต์ก็ได้ แต่เพื่อเกียรติของพระเถระนี้ นั้นเห็นใหม่ท่านยังแบ่งสู้แบ่งรับเอาไว้ ก็พาพระเถระนี้ไปหาพระพุทธเจ้า พอไปถึง โทณเณรลูกศิษย์ของเณรเป็นยังงี้ ลูกศิษย์ก็คืออาจารย์ใหญ่โปฐิสะ อู๊ยะ หาไม่ได้แล้ว ข้าพระพุทธเจ้าดูมาตลอดไม่มีใครเหมือนท่านอาจารย์องค์นี้เลย หายากที่สุด พอไปถึงนั้นแล้วเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า เณรก็หลีกตัวออกไปเสีย พระพุทธเจ้าก็รับสั่ง นั้นเห็นใหม่

นี่จะล้างกิเลสทุกประเภทให้เสร็จสิ้นลงไปต่อพระพักตร์ของพระพุทธเจ้าเลย เณรไม่เอา เข้าใจใหม่ มอบให้เป็นพระเกียรติของพระพุทธเจ้าทั้งหมด และมอบให้เป็นเกียรติของพระเถระองค์นั้นทั้งหมด เณรหนีไปเลย แล้วก็สอน

โยคา เว ชายเต ฐิริ อโยคา ฐิริสงขโย

เอตฺ เตวธาปถํ ญตฺวา ภวาย วิภวาย จ

ตถตฺตํ นินเวเสยฺย ยถา ฐิริ ปวทุตฺติ.

ปัญญาเกิดเพราะความประกอบ ปัญญาสิ้นไปเพราะความไม่ประกอบ บุคคลรู้จักทางแห่งความเจริญและความเสื่อมสองอย่างนี้แล้ว ปัญญาจะเจริญด้วยประการใดควรตั้งตนไว้ ด้วยประการฉะนี้ พระโปฐิสะสำเร็จเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเลย นั้นเห็นใหม่ เณรหลีกไปแล้ว ให้สำเร็จพระอรหันต์ต่อพระพักตร์ของพระพุทธเจ้า ที่จะให้สำเร็จอรหันต์ต่อหน้าเณรนี้มันยังงี้ใช้ใหม่ เห็นใหม่ละท่านไว้สมมุติท่านไว้อย่างนั้น

นี่ละความมีอุปนิสัยแล้วเป็นอย่างนั้น พระพุทธเจ้าตำหนิตรงไหน เห็นใหม่ละอุบายวิธีการของพระเถระผู้ใหญ่มาถวายเป็นเณร และเณรผู้ใหญ่เป็นอาจารย์เป็นยังงี้ ท่านฝึกทุกแบบทุกฉบับ จนกระทั่งถึงขั้นที่จะเข้าด้ายเข้าเข็มเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์แล้ว ท่านหลีก

เสีย ยกถวายพระพุทธเจ้าให้พระพุทธเจ้าทรงชะล้างเอง เสริมเองที่เดียว พระโปฐิละก็เลยสำเร็จเป็นพระอรหันต์ต่อพระพักตร์พระพุทธเจ้า ไม่ได้ต่อหน้าเณร เณรสอนไม่ว่า เนาะ เป็นอย่างงั้นนะ นี่ละดูเอาซิอุปนิสัยมีอยู่ในใจ เป็นอย่างงั้นแหละ นี่เรายกมาเป็นตัวอย่างให้ท่านทั้งหลายฟัง

จิตใจนี้ถูกปิดถูกบังด้วยจอกด้วยแหวน คือกิเลสเป็นพินเป็นไฟทุกหัวใจในโลกนี้ จึงไม่มีความสว่างาม หากความสงบร่มเย็นไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่อันนี้จะแผลงฤทธิ์ตัวเองเต็มเหนี่ยว แต่ฤทธิ์ของกิเลสมากกว่ามันครอบไว้หมด จึงต้องได้ชำระกัน เมื่อชำระแล้ว อันนี้ค่อยจางไป ๆ อย่างน้อยเราก็เป็นคนมีสมบัติผู้ดี มีศีลมีธรรม ไปไหนมีหิริโอตตปปะ ไม่นอนชนเอาเลย ๆ แบบหัวแตกขาหักดังที่เป็นอยู่เวลานี้ ซึ่งมีแต่กิเลสตัวตบอดจูงไป มันไม่รู้จักหลุมจากบ่อกิเลสจูงไปเอาไปได้หมด ถ้าธรรมจูงไปนี่อะไรหลุมบ่อมันก็รู้ หลีกตัวไปได้ อย่างน้อยได้อย่างนี้ยังดี ได้ให้เสร็จไปเลยอย่างพระโปฐิละ เรานี้สาธุไปด้วยเลย

เราอยากให้ลูกศิษย์หลวงตาบ้วนนี้ไปหมด หลวงตาบ้วนจะคอยนั่งอยู่ดูลูกศิษย์ไป เราไม่ไปไม่เป็นไรละ ขอให้ลูกศิษย์ไปเถอะว่างั้น เข้าใจหรือ แต่นี่มันไม่ได้หน้าได้หลังละซิ มองเห็นใครไหลไป ๆ ไหลเข้าแต่เสื้อแต่หมอนมันเป็นยังไง จนกระทั่งโรงงานทำเสื้อทำหมอนเขาไม่หวาดไม่ไหวเขาจะมาต่อว่าอาจารย์ ลูกศิษย์ของอาจารย์มันเป็นยังไงมากมาย กายกอง ลูกศิษย์ที่ไหนก็ไม่เคยมีมากเหมือนลูกศิษย์อาจารย์ ลูกศิษย์ของเรามีมาก มากอะไร มากแล้วก็ไปรบกวณ รบกวณยังไง ก็โรงงานนี้แต่ก่อนผลิตเสื้อผลิตหมอนออกมากก็พอค้าพอขาย พออยู่พอกิน ไม่ถูกรบกวณมาก ๆ นั้ แต่ลูกศิษย์หลวงตาบ้วนนี้กวณเอาเสียแหลก เอาไม่ทันจะเผาโรงงโรงงานไปหมด ก็ต้องได้มาฟ้องร้องบ้างซิ เหนอ อย่างนั้นหรือ กว่าที่จะเรียกลูกศิษย์มาที่ไหนได้มันครอกแครก ๆ หลับแล้วเข้าใจไหมละ มันเป็นอย่างงั้นลูกศิษย์หลวงตาบ้วนนี้ละ

พากันจำเอานะไปคดีเครื่องเตือนใจ เกิดมาในพุทธศาสนานี้เลิศเลอนะ พี่น้องทั้งหลายเลิศแล้ว เราขอประกาศผู้เดียวเลย แทนพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ เราไม่สงสัยทุกอย่าง นี่ละที่ว่าอายตนะนิพพาน ฟังเอา จำทีเดียวนี้ถึงกันหมดเลย มีมากมีน้อยเราดูน้ำมหาสมุทร ฝนตกมาปั๊บน้ำมันเป็นมหาสมุทรด้วยกันหมดแล้ว เป็นมหาสมุทรด้วยกัน ประสานกันทันทีเลย นั่นละฉันทิต จิตนิพพานก็แบบเดียวกันเป็นอายตนะนิพพานแบบนั้น ฉันทันเหมือนกัน เอา ที่นี้ถามมาเรื่องปัญหา ว่ามาจบแค่นี้เสียก่อน

โยม อันนี้เป็นปัญหาทางอินเทอร์เน็ตครับ

หลวงตา เอ้า ว่ามาถามมา

โยม กราบเท้าพ่อแม่ครูบาอาจารย์ ขอโอกาสถามข้อสงสัยในการปฏิบัติบางประการ คือ ข้อที่หนึ่ง ที่ว่าให้ย่นดูผู้รู้ชั้นทำอย่างไร เพราะสติปัญญา ๔ เป็นการตามรู้ ไม่ได้ย่นรู้ ขณะที่รู้ว่าจิตกำลังขัดเคืองหรือว่ามีรถขับปาดหน้า จะย่นดูผู้รู้อย่างไร ขณะที่รู้ว่ายู่จิตกำลังเพ่งโทษ รอดูอยู่ จะย่นดูอย่างไรขอรับ

หลวงตา อ้อ ว่าย่นดูคือจิตของเรามันเพลิดมันเพลิน ดูไปตั้งแต่ภายนอกนั้น ไม่มาดูตัวเอง ดังที่ท่านแสดงไว้ในบทธรรมคุณนั้นว่า เอหิปัสสิโก ถ้าแปลตามปริยัติค่านไม่ได้นะ ท่านว่าท่านจงมาดูธรรมของจริงประกาศทำทนายอยู่ เอหิปัสสิโก ท่านเรียก ท่านจงมา ท่านจงดูธรรมของจริง นี่ทางปริยัติเพราะมันมีข้อบังคับกันอยู่ เรายเองก็เรียนมาเหมือนกันเราก็ค่านไม่ได้ ถ้าแปลตามปริยัติต้องแปลอย่างท่านว่า ที่นี้ทางภาคปฏิบัติพลิกปั๊บเลย เอหิปัสสิโก จิตของท่านนี่มันเพลิดเพลินจนเกินเนื้อเกินตัว ไม่มองดูหน้าดูหลัง มองตั้งแต่ข้างหน้าที่จะลงเหลวลงบ่อ มองไปก็มีแต่มองด้วยความหลับหูหลับตา แล้วให้ท่านย่นหลังมามองดูตัวเองบ้าง ความหมายว่านั้น ให้ย่นจิต

คือจิตของเรามันเพลิดเพลินจนเกินเนื้อเกินตัวให้มีสติ เอหิฯ ย่นจิตเข้ามาดูตัวเองมันเพลินไปข้างหน้า ให้ย่นเข้ามาดูต้นเหตุหรือต้นลำของมัน ได้แก่ ต้นจิตที่มีอยู่ที่นี้ กระแสของมันออกไปข้างนอก ให้ดูตัวนี้ เอหิปัสสิโก ดูตัวนี้จะรู้จะเห็นตัวนี้ อันนี้ที่ว่า ย่นจิตเข้ามา ก็อย่างนี้ละ ตามจิตเข้ามา ก็คือว่าจิตมันออกไป สติก็ตามมันไปแล้วก็ตามมันเข้ามาเข้าใจเธอ ตามจิตดวงเดียวนั้นแหละ มันมีทั้งเข้าทั้งออก เอ้า มีอะไรอีกละ

โยม ข้อที่ ๒ ครับ ขณะกวาดลานวัดเสียงต่าง ๆ รอบตัว และภาพรอบศาลาหรือทางเดินที่กวาดหายไป เหมือนอยู่ในที่ไม่มีภาพ ไม่มีเสียง เฉย ๆ รู้ตัวอยู่ เป็นการตกภวังค์หรือไม่ ควรปฏิบัติอย่างไรขอรับ ขณะนี้เวลาเดินจงกรมแล้วจิตเริ่มวูบจะลงสู่ภาวะที่ไม่ได้ยินเสียง ไม่เห็นภาพอย่างเดิมอีก จะฝืนไว้ไม่ให้จิตมันไปอยู่ในภวะนั้นขอรับ ควรหรือไม่ควรขอรับ และควรจะทำอย่างไรขอรับ

หลวงตา จิตมันลงเข้าสู่ความสงบตัวเอง ทางบาลีท่านว่าจิตตกภวังค์ ภวังค์ แปลว่า องค์แห่งภพ แผลออกแล้วนะ แปลว่าองค์แห่งภพ มันรวมตัวกันไปอยู่จุดนั้น ตัวนั้นแหละ ตัวที่จะไปเป็นภพเป็นชาติ มันเข้ามารวมตัวกันอยู่ที่นั่น จึงเรียกว่า ภวังค์ แปลว่า องค์แห่งภพ แห่งชาติอยู่ตรงนั้น คือจิตพักสงบแล้วต้องมาอยู่ในนี้ แล้วจิตสงบอย่างนั้นแล้วก็จะไปหาตั้งชื่อตั้งนามอะไร ครั้นเวลาเขาจะนอนหลับ ลงในภวังค์แห่งความหลับเขาไม่เห็นถามกัน ที่นี้เวลาจิตเข้าสู่ความสงบเราจะถามใคร มันสงบแล้วมันก็เท่านั้น ภวังค์พะเวงอะไรก็ไม่รู้ละ เอาละ เรานี้เรียนน้อย ลูกศิษย์เราเรียนมากกว่าครู มันตกภวังค์พะเวง แล้วยัง

มาถามหลวงตาอีก ภาวังคั้นภาวังคั้นเราโมโห ถ้าอยู่ใกล้ ๆ ตีหน้าผากบ๊วเลยนะ นี้อยู่ไกล เสียตาย อยู่ที่ไหนประเทศไทย

โยม อีกคนนะครับ เขาบอกว่า ผมปฏิบัติธรรมมานานพอสมควร โดยได้นำธรรมะที่หลวงตาเทศน์และตอบปัญหาปฏิบัติ ในขณะที่ก็มีทั้งธรรมและสิ่งอัศจรรย์เกิดขึ้นในจิต ดังนี้

๑. ได้เห็นหยดน้ำหยดลงบนพื้นน้ำ และพื้นน้ำได้กระจายขยายวงออก แต่ผมไม่ได้ตามดูไปจนถึงที่สุด เพราะในขณะนั้นก็มีความคิดผุดขึ้นว่า ธรรมะของพระพุทธเจ้าเพียงหยดเดียว ก็กระจายออกไปได้กว้างขวาง แล้วก็หายไป

หลวงตา เอาละ เราตอบตรงนี้ถูกต้องแล้วตรงนี้นะ กระจายแล้วหายไปคือหายไป เป็นน้ำด้วยกันนั้นแหละ เข้าใจไหม เอ้า ว่าไป

โยม ข้อ ๒ เคยรู้สึกว่าร่างกายเน่า มีน้ำเหลืองไหล และน่าขยะแขยง วันต่อมาก็ได้รู้สึกเช่นนี้กับเนื้อสัตว์ จึงเกิดความคิดผุดขึ้นว่าผมกำลังกินของบูดเน่าอยู่ จากนั้นจึงได้รู้ว่ารูปและนามของคนและสัตว์ไม่ต่างกัน ยกเว้นจิต และรู้ว่ากินเพื่อให้ร่างกายนี้ดำรงอยู่ได้เท่านั้น

หลวงตา อันนี้ก็ถูก ให้พิจารณาอย่างนั้น อย่าไปตื่นนอกกลุ่มนอกทาง ถ้าให้รู้ตามนี้แล้วก็เป็อันว่าถูกต้องตามอรรถตามธรรม กินไปทานไม่ห้าม กินไปเถอะอย่างนั้น กินกระทั่งวันตายเลยนะว่าจั้น เอ้า มันต้องอย่างนั้นซึ่งเรียกว่า ถามว่าตอบปัญหาเข้าใจไหม มันต้องมีอย่างนั้น เอ้า ว่าไป

โยม ข้อ ๓ ครับ เคยคุยกับเพื่อนเรื่องพระธาตุ ซึ่งเพื่อนได้มา เวลานั่งสมาธิก็เลยเกิดความอยากได้ขึ้นมาบ้าง แต่จิตบอกว่าไม่เอาเพราะเป็นวัตถุ จากนั้นจึงรวมจิตขอธรรมะจากพระพุทธเจ้า สักพักก็ได้ธรรมะว่า ให้เข้าใจธรรมชาติ ให้เข้าใจความเป็นจริง และอย่ายึดติด ต่อมาได้รู้ว่าความเป็นจริงคืออริยสัจสี่ โดยในปัจจุบันได้พิจารณาเรื่องจิตส่งออกเป็นทุกข์ โดยกำหนดว่า เห็นก็สักแต่ว่าเห็น ได้ยินก็สักแต่ว่าได้ยิน ได้กลิ่นก็สักแต่ว่าได้กลิ่น ได้รสก็สักแต่ว่าได้รส สัมผัสก็สักแต่ว่าสัมผัส รู้ก็สักแต่ว่ารู้ ให้ทำจิตให้พอดีเป็นกลาง

หลวงตา อันนี้ก็ถูกต้องอยู่แล้วนะ เท่านั้นละก็ไม่มีแ่งอะไรไป เพราะอันนี้มันเป็นอุบาย เป็นความรู้สึกของตัวเองที่จะแตกแขนงไปในแ่งต่าง ๆ เมื่อเจ้าของไม่หลงความรู้ความเห็นของตัวเองแล้วก็ถูกต้องแล้ว นี่ฟังว่าไม่หลงก็รู้ไปตามธรรมดา ไม่ได้ตำหนิตรงนั้นตรงนี้ขึ้นมา

โยม ข้อ ๔ ครับ มีอยู่ครั้งหนึ่งนั่งสมาธิแล้วรู้สึกว่ามีพลัง จึงได้กำหนดให้จิตขยับร่างกายท่อนบนดู ทำได้สักพักก็รู้ว่าไม่เป็นประโยชน์ แล้วพลังก็หายไป

หลวงตา อันนี้ไม่ตอบชี้แจงตอบ

โยม ข้อ ๕ เคยเกิดแผ่นดินถล่มหลายในจิต แต่ก็ไม่ได้ตื่นตื่นไปกับสิ่งนั้น แต่รับรู้ว่าจะเกิดความสั่นไหวอยู่ข้างในแล้วก็หายไป

หลวงตา เอาละ อันนี้มันบ้าภายใน มันหายไปแล้วก็ดีละ เรียกว่า หายบ้าไปพร้อมเอาละ แค่นี้พอ

โยม ผมเคยสังเกตตัวเองว่าไม่มีความต่อเนื่องในการพิจารณาเรื่องใดเลย ถ้าอยากจะหยิบเรื่องใดขึ้นมาพิจารณาจะทำได้ จะเกิดความอึดอัดขัดแย้ง ต้องปล่อยให้เรื่องมันเกิดขึ้นมาเองถึงจะนำมาพิจารณาได้ ตอนนั้นก็เลยไม่มีความชำนาญในเรื่องใดเลย ขอความกรุณาหลวงตาได้โปรดชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติต่อไป (พิสิษฐ์)

หลวงตา ก็ต้องคิดบ้างซี การคิดหรือการต่อสู้ต้องมีการฝืนกัน มันไม่อยากจะคิด ถ้ามันไม่อยากจะคิด จะเป็นจิตสงบเพื่อความผาสุกเย็นใจในระยะนั้นก็ได้ ถ้าไม่อยากจะคิดอยากปรุอะไรเลยในสิ่งที่ดี แต่เรื่องความคิดในสิ่งภายนอก ลิงร้อยตัวก็สู้ไม่ได้ มันเร็วกว่าลิงเหล่านี้ใช้ไม่ได้ เข้าใจไหม เอ้า ว่าไปอีก

โยม อีกคนหนึ่งถามมาว่า ลูกภวานาพุทธโธประกอบทุกอริยาบถ พยายามไม่ให้เปลอสติ ตามที่หลวงตามेतตาสอนและตอบทางปัญหาอินเตอร์เน็ต สติกับพุทธโธมันเหมือนแน่นตลอดเวลาในปัจจุบันนี้ที่กลางอก มีเรื่องอะไรแทรกเข้ามาก็ให้คิดหุดหงิดมันเหมือนพุทธโธกับสติธรรม ทั้งรู้สึกว่ามีสัมปชัญญะก็ตามแน่น ๆ อยู่กลางอก เรื่องอะไร ๆ ก็ไม่ยอมรับทราบเข้ามา จะหุดหงิด จะโกรธอะไรดูมันนิ่ง ๆ เย็น ๆ ของมันเจ้าคะ มันไม่อยากจะเคลื่อนจากที่เป็นอยู่นี้ไปไหน นึกถึงหลวงตามेतตาสอนว่าเป็นการติดสมาธิ จึงเริ่มใช้ปัญญาพิจารณา แต่มันก็เหมือนไม่ยอมให้พิจารณา พอจะเริ่มพิจารณาร่างกายบ้าง มันตัดให้เข้านิ่งสงบในสมาธิ เป็นอยู่หลายครั้งเจ้าคะ ลูกพยายามบังคับให้พิจารณาก็ฟังได้ระยะนี้บ้างค่อยพิจารณาส่วนร่างกายไปที่ละชั้น แต่สมาธิมันก็คงความแน่น นิ่งสงบเย็นอยู่ ขอเมตตาหลวงตาเจ้าคะ ที่ลูกปฏิบัตินี้ผิดถูกประการใดในชั้นนี้ ขอเมตตาแนะนำขั้นตอนต่อไปด้วยกราบนมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

หลวงตา เวลาสงบก็ให้สงบ อย่าไปรบกวนด้วยความคิดความปรุใจใด ๆ แม้เรื่องปัญญาก็ไม่รบกวนในขณะที่จิตสงบ ปล่อยให้สงบเต็มกำลังของความสงบนั้นแหละ ที่นี้เวลาจิตคลี่คลายออกมาแล้ว ที่นี้เราจะพิจารณาทางด้านปัญญา เอาทางด้านปัญญาไป อย่า

เอาความสงบเข้ามาทวนใจ ให้ทำงานตามวาระของตน คือเวลาใช้ปัญญาก็ให้ทำงานไป เวลานอนหลับก็หลับเสียไม่ต้องไปทวน ตื่นขึ้นมาจะทำงานให้ทำงานไป การหลับไม่ต้องมา ยุ่งเข้าใจใหม่ นี่ความสงบของจิตเท่ากับการหลับ พักงาน แต่เวลาหยุดจากนั้นแล้วก็ออก พิจารณาให้เป็นกาลเป็นเวลาอย่างนี้

ที่ว่าติดสมาธิก็คือว่าติดความสงบโดยถ่ายเดียว ไม่สนใจจะพิจารณาอะไรเลยนี้ เรียกว่าติดสมาธิ ถ้ามีการขัดการแย้งกันอยู่ที่จะออกปฏิบัตินั้นเรียกว่า ติดบ้างไม่ติดบ้าง ฝืนกัน ที่นี้พอออกทางด้านปัญญาแล้วลืมสมาธิไปเลย พุ่งทางด้านปัญญาเลย นี่ก็เป็นผาด โผนเกินไปต้องให้มีการพักการทำงาน ถูกต้อง การพักก็คือ พักสงบ เวลาจิตเห็นดีเห็นชอบ เมื่อย่ำด้วยการพิจารณาในอรรถในธรรมแง่ต่าง ๆ แล้วเห็นดีเห็นชอบเมื่อย่ำให้พักเข้าสู่ ความสงบคือสมาธิ เวลาจิตเข้าสู่สมาธิแล้วย่อมมีกำลังกระปรี้กระเปร่าขึ้นมาควรแก่การ พินิจพิจารณาเพื่อปัญญา หาประโยชน์อันสูงยิ่งกว่านี้ขึ้นไปอีก เราก็พิจารณาทางด้าน ปัญญา อย่างนี้เรียกว่าถูกต้อง ตามวาระแห่งงาน ตามวาระแห่งการพักเข้าใจใหม่

โยม มีอีกข้อหนึ่ง กราบเท้าพ่อแม่ครูบาอาจารย์ เกล้ากระผมภวานากำกับด้วยคำ บริกรรมพุทโธตามที่พ่อแม่ครูบาอาจารย์เมตตาสอนมา แรก ๆ จิตก็สอต่อสายอยู่ ส่งออก นอกอยู่มาก พอทำไป ๆ ชานิชานาญก็เริ่มสงบลงเรื่อย ๆ มีปัญหาติดอยู่ตรงที่ว่า เวลาจิต มั่นเข้าสู่ภวังค์ คล้ายหลับคล้ายตื่นอยู่ ถึงตอนนั้นสติมันจะตามไม่ทันเลย เผลอไหลไป เกือบทุกครั้ง บางครั้งก็หลับเข้าไปเลย อยากขอโอกาสขอรุบายในการทำให้มีสติแน่นแน เป็นฐานได้มั่นคงสำหรับการฝึกสมาธิจากพ่อแม่ครูบาอาจารย์ อีกอย่างเวลาเกล้ากระผม อ่านหนังสือ ดูตำราเรียน จิตก็ไม่ค่อยนิ่งเหมือนกัน มักชอบส่งออกนอก ไปสนใจเรื่องเสียง บ้าง รูปที่เกิดขึ้นบ้าง จนไม่มีสมาธิ ทำให้อ่านหนังสือไม่รู้เรื่อง ขอรุบายวิธีการปฏิบัติจาก พ่อแม่ครูบาอาจารย์ด้วยครับ

หลวงตา ถ้ามันยุ่งมากนั้นก็หยุดเสียก่อนซี เข้าหาความสงบพุทโธติดแนกับสติอยู่ที่ ความรู้ พุทโธบริกรรมอยู่กับความรู้ สติติดแนบอยู่กับคำว่า พุทโธ อย่าให้เผลอมันก็สงบ เข้าไปเอง ภวังค์ไม่พะวงอะไรอย่าไปยุ่งกับหัวมันเข้าใจใหม่ เขาอนกันทั้งโลกทั้งสงสาร เขาไม่เห็น ว่า ภวังค์นั้นภวังค์นี้ มันก็ไม่สงสัยกัน นี่จิตเข้าสู่ความสงบก็นั่นละคือเข้าสู่ภวังค์ รวมตัวเข้าไปอยู่จุดนั้น ดังที่วอองค์แห่งภพ นั้น มันจะเข้าก็เข้ามันไม่ยากเข้ามันอยากออก เติลิดเปิดเปิงไปไหน ถ้าไม่รับผิดชอบเจ้าของจะเป็นบ้าไปตายกับมันก็ช่างหัวมันเถอะ เราชี้ เกียดตามตอบทุกแง่ทุกมุม ไม่อยากตอบไปมากนัก กลัวเราจะเป็นบ้าไปตามลูกศิษย์เราอีก ด้วย เอาละพอ เอา ว่าไป

โยม ครับคนที่ถามนี่นะครับ เขาบอกว่า เกล้ากระผมเป็นเด็กอยู่จังหวัดพังงา (แต่ตอนนี้เรียนหนังสือต่อที่กรุงเทพ มีปัญหาที่เลยต้องขอความเมตตาจากพ่อแม่ครูบาอาจารย์) ผมเป็นลูกศิษย์ของพระผู้ใหญ่รูปหนึ่ง ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของท่านอาจารย์ฝั้น ที่ท่านอาจารย์คลาดท่านเคารพนับถือ ก็เลยได้มีโอกาสได้พบและฟังธรรมะจากท่านอาจารย์คลาด ทราบว่าท่านอาจารย์คลาดเป็นลูกศิษย์ของพ่อแม่ครูบาอาจารย์ เมื่อครั้งที่พ่อแม่ครูบาอาจารย์มอบหมายให้ท่านอาจารย์คลาดดูแลการสร้างโรงพยาบาลที่เกาะยาว เกล้ากระผมจึงอยากถามพ่อแม่ครูบาอาจารย์ว่า จะมีโครงการทอดผ้าป่าช่วยชาติทางจังหวัดพังงา ภูเก็ตบ้างไหม เพราะลูกศิษย์ที่โน่นก็เรียกร้องกันอยู่แยะ เกล้ากระผมและชาวใต้ทั้งหลาย มีความมุ่งหวังอย่างยิ่งที่จะได้สัมผัสธรรมะของพ่อแม่ครูบาอาจารย์ครับ

หลวงตา ท่านคลาดนี่ก็เป็นลูกศิษย์หลวงตาบัว เมื่อหลวงตาบัวเฒ่าแก่ชราไปไม่ได้แล้วท่านคลาดยังหนุ่มน้อยอยู่มั่นนอนตายอยู่ทำไมละ มาทำบุญกับเขาทั้งแผ่นดินเขาก็ทำกันได้ ทำไมท่านคลาดลูกศิษย์หลวงตาบัวมันขี้เกียจซื้อครั้นเอาหนักหนา พร้อมทั้งลูกศิษย์ทั้งหลายที่เป็นลูกศิษย์ท่านคลาดอยู่ในบ้านนั้น ให้พากันตื่นเนื้อตื่นตัว ขนเงินขนทองเข้ามาสู่คลังหลวงของเรา เวลานี้หลวงตาแก่แล้วมันไปไม่รอดเข้าใจไหม ลูกศิษย์ยังหนุ่มอยู่ให้พากันมา เข้าใจแล้วหรือ เอาละ พอ

โยม อันนี้ปัญหาสุดท้ายแล้วครับ กราบเท้าพ่อแม่ครูบาอาจารย์หลวงตาด้วยความเคารพบูชาอย่างสูงสุด ลูกกราบขอขมาอย่างสูง หากคำถามคำพูดของลูกที่จะถามหลวงตานั้นไม่เหมาะสมและไม่สมควร ลูกปรารถนาอยากให้คนที่ใกล้ชิดหายจากเงื้อมมือในสมองคุณหมอบอกว่ามีทางเดียวให้ฉายแสง การฉายแสงก็มีอัตราเสี่ยง หลังการฉายแสงถ้าอาการดีขึ้นคนไข้ก็จะมีอายุยาวไปอีก ๓-๖ เดือนหรือมากกว่านั้น หมอบอกว่าถ้าไม่ฉายแสงคนไข้ก็จะอยู่ได้ไม่นาน ลูกตัดสินใจไม่ได้ว่าควรจะให้ไปเป็นไปตามธรรมชาติของสังขาร หรือว่าเยียวยารักษาเพื่อให้เขาหายขาดจากโรคร้าย แล้วบอกให้เขาหันมาปฏิบัติธรรมภาวนาในช่วงเวลาที่ยังเหลืออยู่ กราบหลวงตาโปรดเมตตา แนะนำแนวทางปฏิบัติในทางธรรมะให้ลูกด้วย กราบเท้านมัสการหลวงตาด้วยความเคารพอย่างสูง

หลวงตา ท่านนั้นพอ ปรีกษาหรือกั้นเอาเถอะ อย่าให้หลวงตาเป็นบ้ากับสมองสะแหม่งไปเลย เอาละท่านั้นละ พอ

โยม จบแล้วครับ

หลวงตา จบแล้วก็จบเหมือนกันละ เอาละพอ ยุ่งมากวะ

ชมการถ่ายทอดสดทั่วโลกทุกวัน ได้ที่
www.luangta.com หรือ www.luangta.or.th